

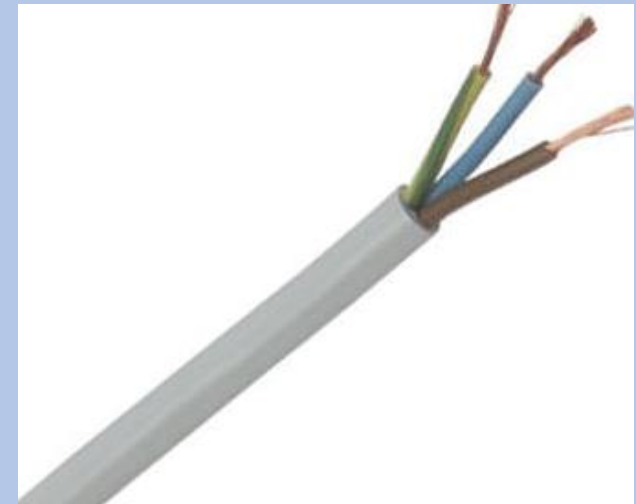
Grundlæggende el-lære

Spændingsfald i Kabler og Ledninger

Ledninger og Kabler

Ledninger findes i flere forskellige udgaver.

- **Enkelt-ledere** (med stiv tråd) i forskellige farver, som bruges blandt andet til installationer hvor ledningerne trækkes i et plastrør, som ofte skjult i væg o. lign. Disse ledninger fås som sagt i mange farver, så dem på billedet er kun nogen af dem.
- Ledere med stiv tråd udføres til og med 4 mm² som en stiv leder, men fra 6 mm² og opefter består lederen af syv tyndere ledere, der til sammen udgør tværsnittet.
- **Blød kappe-ledning**, som også kaldes bevægelig ledning, denne bruges normalt ved tilslutning af apparater og lamper. (f.eks. Komfur, vaskemaskine, tørretumbler, samt ophængning af lamper osv.) Disse "ledninger" fås med forskellige antal ledere, alt efter behov.
- Lederne i bløde bevægelige ledninger består af massevis af tynde ledere, som til sammen udgør den samlede leder.

fortsættes næste side

Ledninger og Kabler

Fortsat fra foregående side

Installations-kabel, der benyttes til installationer, disse kabler indeholder forskellige antal ledere efter behov. (normalvis som tre-leder, fire-leder, fem-leder og syv-leder. Men også i andre udgaver)

Kablet betegnes ud fra **antal ledere**, den **enkelte leders tværsnit**, samt en **typebetegnelse** der angiver øvrige data for kablet.

Man kan også se, hvorvidt den ene ledning er i farven gul/grøn. (den benyttes kun som beskyttelsesleder)

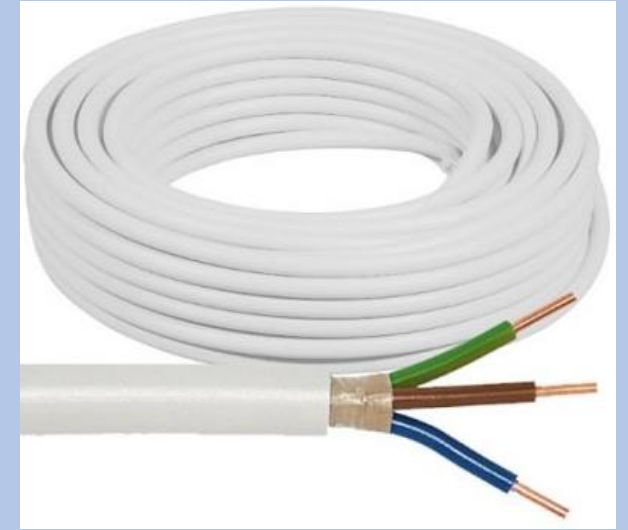
Hvis kablet hedder f.eks. : $3 \times 1,5 \text{ mm}^2$ XXXXX

Er det et kabel med **tre ledninger**, hver af ledningerne har tværsnittet **$1,5 \text{ mm}^2$** og der er **ingen** ledning med **gul/grøn** isolation.

XXXXX er bare et eksempel, her står øvrige data.

Hvis kablet hedder f.eks. : $3 \text{ G } 1,5 \text{ mm}^2$ XXXXX er det et kabel med **tre ledninger**, hver af ledningerne har tværsnittet **$1,5 \text{ mm}^2$** og den ene af ledningerne er med **gul/grøn isolation**.

XXXXX er bare et eksempel, her står øvrige data.

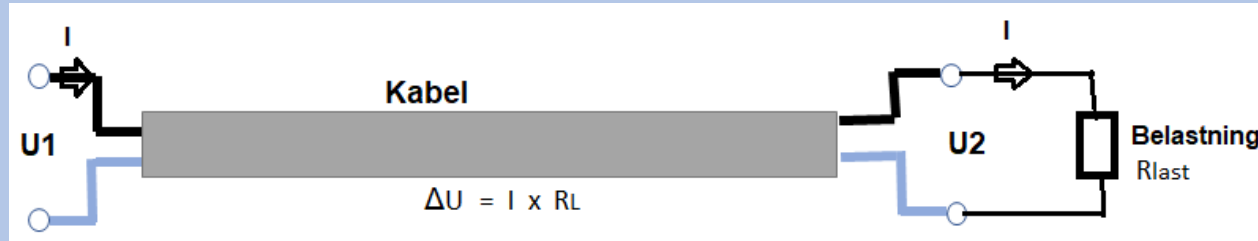

Kabel 3 G $1,5 \text{ mm}^2$ (med stive ledere)

Kabel 4 x 6 mm^2 (med stive ledere)
hver leder består af 7 kobberledere
der er snoet.

Spændingsfald i ledningerne

Tegningen viser et kabel der skal levere spænding til en belastning (apparat).

Ved udgangspunktet af kablet (ofte gruppetavlen) er der en spænding " U1 "

Ved enden af kablet er en belastning tilsluttet til kablet og dermed spændingen " U2 "

Fra U1 løber en strøm " I " gennem kablet og belastningen og retur til U1

Hvis spændingen " U1 " og " U2 " måles, konstateres det at de to spændinger ikke er lige store. " U1 > U2 "

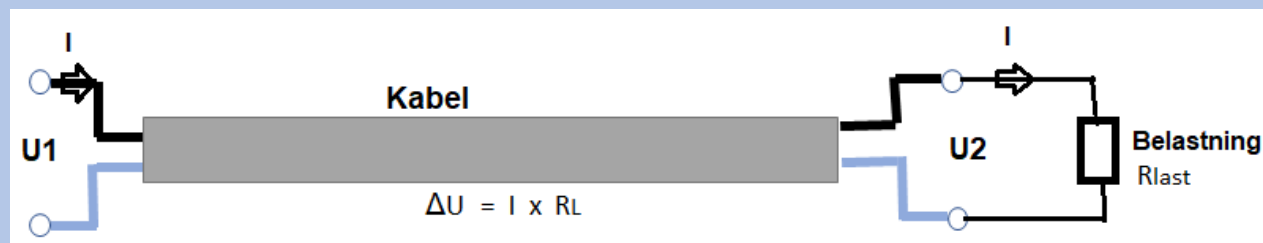
Dette skyldes at der sker et spændingsfald i kablet " ΔU ". Spændingsfaldet skyldes at strømmen " I " passerer gennem ledningerne i kablet og dermed deres ledningsmodstand " R_L " (i begge ledninger til sammen)

Dette spændingsfald kan beregnes med følgende formel:
$$\Delta U = I \times R_L \times 1,25$$

Konstanten 1,25 i formlen, skyldes at der skal beregnes med et tillæg på 25 % ved normal drift.

(Tillægget er ifølge 60364 tabel G 52.1 Ved normaldrift regnes med et tillæg til ρ ved 20°C)

Spændingsfaldet i en Installation

Spændingsfaldet " ΔU " er årsag til at U_2 er mindre end U_1 . $U_2 = U_1 - \Delta U$

Spændingsfaldet opstår på grund af modstanden i ledningerne (begge to tilsammen) og kan beregnes med

formlen : $R_L = \frac{\rho \times L}{S}$ man skal dog huske at " L " er **to gange** kablets længde.

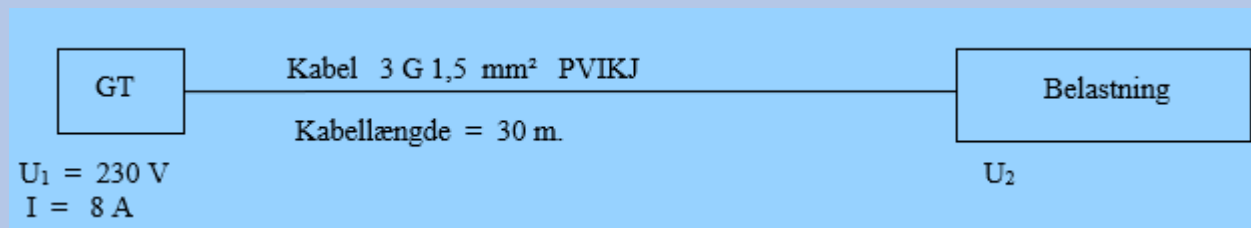
Belastningen vil optage en effekt " P_{Last} " som er afhængig af strømmen " I " og spændingen " U_2 ". $P_{Last} = I \times U_2$

Der sker også effekttab i ledningen " ΔP " afhængig af strømmen " I " og spændingsfaldet " ΔU ". $\Delta P = I \times \Delta U$

Det totale effekt-forbrug " P_{tot} " som optages afhænger af strømmen " I " og spændingen " U_1 ". $P_{tot} = I \times U_1$

Det totale effekt-forbrug " P_{tot} " kan naturligvis også beregnes som følger: $P_{tot} = P_{Last} + \Delta P$

Eksempel på beregning

Beregn: Ledningsmodstanden R_L
Spændingsfaldet ΔU
Spændingen U_2
Effekterne P_{tot} , P_{Last} og ΔP

$$R_L = \frac{\rho \times L}{s} = \frac{0,0175 \times 30 \times 2}{1,5} = 0,7 \Omega$$

$$\Delta U = I \times R_L \times 1,25 = 8 \times 0,7 \times 1,25 = 7 \text{ V}$$

$$U_2 = U_1 - \Delta U = 230 - 7 = 223 \text{ V}$$

$$P_{\text{Last}} = I \times U_2 = 8 \times 223 = 1,784 \text{ kW}$$

$$\Delta P = I \times \Delta U = 8 \times 7 = 56 \text{ W}$$

$$P_{\text{tot}} = P_{\text{Last}} + \Delta P = 1,8 \text{ k} + 56 = 1,84 \text{ kW eller } 1840 \text{ W}$$

Maksimalt spændingsfald i Installationer

Lovgivningen, og de standarder denne retter sig mod, stiller krav til det maksimale spændingsfald, som kan accepteres i en installation.

Bekendtgørelse 1082 § 20 stk. 2 kan ses her til højre.

Den uddybes i DS / HD 60364 i Tabel G 52.1 som er vist her til højre.

Det angives her, at spændingsfaldet ikke må overstige

- 3% ved belysning
- 5% ved anden anvendelse.

Procentdelen udregnes som spændingsfaldet i procent, af spændingen i udgangspunktet (ofte gruppetavlen)

§ 20. Ledernes tværsnit skal fastlægges for både normale driftsforhold og for fejlforhold under hensyntagen til

- 1) deres højeste tilladelige ledertemperatur,
- 2) det højeste acceptable spændingsfald,
- 3) de elektromekaniske påvirkninger, der kan forventes ved jordfejl og kortslutninger,
- 4) andre mekaniske påvirkninger, som lederne kan blive udsat for,
- 5) den største impedans i forhold til funktionen af beskyttelsen mod fejlstrøm og
- 6) installationsmåden.

Højest tilladte spændingsfald

Spændingsfaldet mellem installationens forsyningspunkt og et tilslutningssted må ikke overstige værdierne i tabel G.52.1, udtrykt med hensyn til værdien af den nominelle spænding i installationen.

Tabel G.52.1 – Spændingsfald

Installationstype	Belysning %	Anden anvendelse %
A – Lavspændingsinstallationer forsynet direkte fra offentligt forsyningsystem	3	5
B – Lavspændingsystem forsynet fra privat lavspændingsforsyning ^a	6	8

^a Det anbefales, at spændingsfald inden for grupper så vidt muligt ikke overstiger de værdier, der er angivet under installationstype A.

Når hovedledningssystemet i installationerne er længere end 100 m, kan disse spændingsfald øges med 0,005 % pr. meter ud over 100 m, dog højst med 0,5 %.

Spændingsfaldet fastsættes ud fra strømforbrugende materielbehov, og der anvendes samtidighedsfaktorer, hvor det er relevant, eller ud fra værdierne af strømkredsenes dimensioneringsstrøm.

Beregning af spændingsfaldet i %

Ved en beregning er følgende oplysninger fremkommet:

Spændingen i udgangspunktet (GT) $U_1 = 230 \text{ V}$

Spændingen ved **belysningen** $U_2 = 221 \text{ V}$

$$\Delta U = U_1 - U_2 = 230 - 221 = 9 \text{ V} \quad \Delta U \% = \frac{\Delta U \times 100}{U_1} = \frac{9 \times 100}{230} = 3,91 \% \quad \Delta U \text{ er ikke OK (max. 3 \%)}$$

En anden beregning med følgende oplysninger:

Spændingen i udgangspunktet (GT) $U_1 = 230 \text{ V}$

Spændingen ved **El-vand-varmeren** $U_2 = 217 \text{ V}$

$$\Delta U = U_1 - U_2 = 230 - 217 = 13 \text{ V} \quad \Delta U \% = \frac{\Delta U \times 100}{U_1} = \frac{13 \times 100}{230} = 5,65 \% \quad \Delta U \text{ er ikke OK (max. 5 \%)}$$

Hvad kan der gøres ved for højt Spændingsfald ?

Hvis spændingsfaldet er for højt, er der ikke så mange ting, som man kan gøre

- Man kunne vælge et andet ledningsmateriale, med bedre modstandsfylde, men det findes ikke (kun sølv) X
- Man kunne flytte belastningen tættere på GT og dermed kortere længde ledning, men det er næppe nogen god løsning, da belastningen skal benyttes der hvor den installeres. X
- Man kan benytte et højere tværsnit, det vil give en mindre ledningsmodstand, det er bestemt muligt. V

Så løsningen er at benytte højere tværsnit